

телство. Въ негова подкрепа се явиха идеалисти изъ разнитѣ слоеве на интелигенцията.

Тѣзи условия създадоха почва за основаването на Върховния читалищенъ съюзъ. Това стана презъ пролѣтѣта на 1911 година. Тогава той завари 620 разединени читалища. Неговата благородна амбиция бѣше да заздравя сжществуващитѣ такива, да даде тласкъ за основаване на нови, да импулсира всичкитѣ и да създаде отъ тѣхъ живи просвѣтни огнища. Длъжни сме да признаемъ, че въпрѣки всички несгоди и материални лишения, Върховниятъ читалищенъ съюзъ изпълни много добре поставената си задача.

Благодарение на неговитѣ усилия, напжтвания, морална и материална подкрепа, днесъ имаме 2438 читалища, отъ които 1720 съюзени. Съюзенитѣ иматъ 109,587 членове и 1,467,826 тома книги, на стойностъ 46,567,875 лева и имоти за 273,292,639 лева. Фондоветѣ на читалищата възлизатъ на 33,562,543 лева.

Но има друга, много по-важна страна. Прѣснати изъ села и градове, чрезъ своята планомѣрна просвѣтна и забавна дейность, читалищата днесъ сѣятъ знания, добри навици и моралъ срѣдъ младежѣта и възрастнитѣ. Въ тѣзи години на материална беднота и на мораленъ упадъкъ, единствени тѣ, чрезъ своитѣ вдѣхновители и ръководители (учители, агрономи, лѣкари, свещеници, адвокати и др.) прѣскаатъ свѣтлина и насаждатъ култура между народнитѣ маси, безъ разлика на професия и съсловие.

Само тази работа на нашитѣ читалища е достатѣчна, защото въ душата на нашето население сж напластени невежество, суевѣрия и разни пороци. Всичко това може да се изкорени постепенно, посрѣдствомъ системна просвѣтна работа надъ млади и възрастни, отъ страна на читалищата.

Обаче, дейността на последнитѣ не спира до тукъ. Едновременно, тѣ се стремятъ да даватъ познание на населението въ връзка съ поминѣка му. А кой ще оспори ползата отъ подобни знания? Нашитѣ земеделци, занаятчи и търговци сж останали назадъ. Липсватъ имъ елементарни познания за подобрене на производството и за приготвянето на пазаря. За това сж потрѣбни по-здрво образование и по-висока култура. Читалищата, чрезъ подходящи знания, допринасятъ много за издигане умственото равнище на поменатитѣ производителни слоеве. Ние вече виждаме, че най-добри земеделци, скотовѣдци, лозари, овощари се намиратъ въ мѣста съ добри читалища.

Нека надникнемъ и въ друга област. Нашето селско и голѣма частъ отъ градското население нѣматъ най-необходимитѣ познания по хигиена, предпазна медицина, по уреждане на жилището, по благоустрояването и водоснабдяването на населеното мѣсто, по начина на храненето и др. Много бащи и младежи пиянствуватъ и се разоряватъ. Болеститѣ и смъртѣта между възрастнитѣ и децата се ширятъ. Тѣзи злини могатъ да се намалятъ и премахнатъ чрезъ системна просвѣта, давана отъ читалищата. Последнитѣ работятъ и въ тази областъ.

Най-после нашето население се нуждае отъ познания за длъжноститѣ и правата си като личности, родители и граждани. Просвѣтата ще го издига и култивира въ него взаимна любовъ, почитъ, уважение, чувство на народно единение и творчески трудъ. Читалищата и тукъ сж на поста си. Тѣ изпълняватъ този общъ планъ, даденъ имъ отъ тѣхния напжтвачъ и покровитель — Върховния читалищенъ съюзъ.